

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/236/2017
Identifikačné číslo spisu:	2611212408
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Ľalík
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:2611212408.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Ľalíka a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., v spore žalobcu D. A., bývajúceho v Q., A. XXX/X, zastúpeného advokátom JUDr. Alojzom Baránikom, so sídlom v Bratislave, Grösslingova 4, proti žalovaným 1/ mestu Senica, so sídlom v Senici, Štefánikova 1408/56, a 2/ mestu Skalica, so sídlom v Skalici, Nám. slobody 145/10, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 5 C 167/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 17. mája 2017, sp. zn. 11 Co 77/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Účastníkom nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou podanou na Okresný súd Senica (ďalej len „okresný súd“) 28. novembra 2011 domáhal voči žalovaným určenia neplatnosti kúpnej zmluvy z 28. júla 2011 ohľadne odplatného prevodu akcií v obchodnej spoločnosti Bratislavská vodárenská spoločnosť, a. s. (ďalej len „BVS, a. s.“), a to pre rozpor s príslušnými kogentnými ustanoveniami zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ktorý v dôsledku toho bol nehospodárny pre žalovaného v 1/ rade ako prevodcu akcií.

2. Okresný súd rozsudkom z 29. septembra 2015, č. k. 5 C 167/2011-191, žalobu zamietol ako nedôvodnú, pretože zmluva o kúpe cenných papierov z 28. júla 2011 medzi žalovanými mestami rešpektovala príslušné ustanovenia zákona č. 138/1991 Zb. a iné všeobecne záväzné právne predpisy, čo vyplynulo aj z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. júla 2014, sp. zn. 3 Sžo 48/2013, ktorý aproboval uznesenie mestského zastupiteľstva mesta Senica č. 30 zo 17. februára 2011, ktorým bol schválený odpredaj jeho 238 181 akcií v BVS, a. s., mestu Skalica tiež ako akcionárovi tejto akciovej spoločnosti za dohodnutú cenu 476 362,- eur, t. j. 2 eurá za akciu.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 17. mája 2017, sp. zn. 11 Co 77/2016, rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil, keď sa v celom rozsahu

stotožnil s jeho skutkovými a právnymi závermi vyslovenými k uplatnenému nároku žalobcom, ktoré korešpondujú aj s dôvodmi rozsudku najvyššieho súdu z 1. júla 2014, sp. zn. 3 Sžo 48/2013, ktoré ponechalo v platnosti uznesenie mestského zastupiteľstva žalovaného 1/, ktorým bol schválený odpredaj akcií BVS, a. s., mestu Skalica, v konaní o návrhu prokurátora podľa ustanovenia § 250zf ods. 1 O.s.p.

4.1. Žalobca podal včas proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., lebo žiadna z ním nastolených právnych otázok ešte nebola dovolacím súdom riešená. Napadnuté rozhodnutie totiž veľmi nesprávne interpretovalo ustanovenie § 9a ods. 11 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí a v ňom uvedenej zákonnej výnimky; podľa tohto ustanovenia obec musí pri nakladaní s cennými papiermi a majetkovými podielmi na právnických osobách, dôsledkom ktorého je zmena vlastníctva, postupovať podľa odsekov 1 až 7, ak tento postup nevyklučuje osobitný predpis, čo inými slovami znamená, že právna úprava osobitného predpisu musí explicitne vylúčiť postup obce podľa odsekov 1 až 7 zákona o majetku obcí, inak je obec povinná postupovať v ich zmysle. Žiadne ustanovenie Obchodného zákonníka (konkrétne § 173 ods. 1 písm. d/ a tiež § 156 ods. 9) v spojení s čl. 7.4 stanov BVS, a. s., aplikáciu zákona o majetku obcí nevyklučuje; stotožňovať obmedzenie prevoditeľnosti akcií BVS, a. s., s vylúčením aplikácie zákona o majetku obcí je v rozpore s týmto zákonom. To preto, že žalovanému 1/ nič nebránilo, aby pri prevode akcií BVS, a. s. rešpektoval postupy podľa zákona o majetku obcí a tiež aj podmienky, ktoré stanovili stanovy BVS, a. s., pretože možnosť obmedziť prevoditeľnosť akcií na meno stanovami, ešte sama osebe nevyklučuje použitie zákona o majetku obcí, najmä keď s akciami BVS, a. s., bolo možné verejne obchodovať za podmienok stanovených dozornou radou. Takže žalovaný 1/ mal pri prevode akcií postupovať prostredníctvom obchodnej verejnej súťaže v rámci druhovo určených adresátov (čiže 87 rôznych akcionárov BVS, a. s.) ako súťažiacich, a tým aj v súlade s § 9a ods. 1 písm. a/ zákona o majetku obcí.

4.2. Vzhľadom na uvedené mal žalobca za to, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil a tiež neuviedol ani dostatočne relevantné dôvody, na základe ktorých je založené vylúčenie aplikácie zákona o majetku obcí, a preto je rozsudok odvolacieho súdu v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto navrhol, aby dovolací súd podľa § 449 ods. 3 C.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že určí, že kúpna zmluva z 28. júla 2011 o odplatnom prevode akcií v spoločnosti BVS, a. s., uzavretá medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/ ako kupujúcim je neplatná.

4.3. Žalovaní v písomných vyjadreniach navrhli dovolanie žalobcu zamietnuť, lebo napadnuté rozhodnutie je vecne správne.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné, a preto ho podľa ustanovenia § 448 zamietol, z nasledujúcich dôvodov.

6. Dovolací súd je v súlade s dispozičnou zásadou viazaný uplatneným dovolacím dôvodom (§ 440 C.s.p.), včítane jeho obsahového a rozsahového vymedzenia; z iných, než dovolateľom uplatnených dôvodov napadnuté rozhodnutie preskúmať nemôže, lebo platí zásada iudex ne eat ultra petita partium.

7. Žalobca vymedzuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania výlučne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak toto rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. Právne posúdenie, či konkrétna dovolaním nastolená otázka už bola alebo nebola dovolacím súdom vyriešená, je totiž jadrom dovolacieho konania a je podstatná preto, či najvyšší súd v dovolaní rozhodne meritorne alebo procesne. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. bola žalobcom, ako neúspešnou procesnou stranou, vymedzená v dovolaní určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožnil posúdiť jeho prípustnosť kladne, lebo skutočne nebola dovolacím súdom ešte riešená, hoci sa k nej už vyjadril najvyšší súd, ale v inom konaní (vedenom pod sp. zn. 3 Sžo 48/2013), a to ako súd odvolací, teda hierarchicky rovnaký súd. V tomto konaní však ide v podstate o totožnú vec, založenú na

rovnakom skutkovom základe, týkajúcom sa zmluvného prevodu akcií BVS, a. s., zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/, schváleného uznesením mestského zastupiteľstva mesta Senica dňa 10. a 17. februára 2011.

9. Všeobecná záväznosť judikatúry v rozsahu prekračujúcom rozhodovací rámec konkrétnej veci nie je v interpretácii najvyššieho súdu bezúčelná. Predvídateľnosť súdneho rozhodovania smeruje k ochrane princípu právnej istoty ako jedného z atribútov demokratického právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 2 C.s.p.) a k rovnosti účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy). Neodôvodnené odlišné posudzovanie porovnateľných prípadov predstavuje jurisdikčnú ľubovôľu. Jednota judikatúry napĺňa tiež princíp vnútornej jednoty a bezrozpornosti právneho poriadku ako celku. Právny poriadok totiž so sebou prináša imperatív rovnakého pohľadu na porovnateľné právne inštitúty, hoci by boli upravené v rôznych právnych predpisoch, či sa týkali rôznych právnych odvetví. Pre adresáta právnej normy je totiž významné, aby mal rovnaký (obdobný) právny inštitút v práve ako celku ten istý obsah a význam.

10. S ohľadom na uvedené princípy dovolací súd v rámci sebaobmedzenia, spočívajúceho v zdržanlivosti pri prípadnej zmene judikatúry vyslovenej v rozhodnutí najvyššieho súdu hoci ako aj odvolacieho v správnom súdnictve jeho rozhodnutie akceptoval. Ako podmienka právnej istoty sa totiž uvádza i stabilita judikatúry naprieč všetkých (viacerých) kolégií najvyššieho súdu. Potreba zmeny judikatúry v tomto prípade neprevážila nad záujmy osôb konajúcich v dobrej viere. Medzi principiálne dôvody ospravedlňujúce zmenu doterajšieho právneho názoru by bola, okrem iného, zmena právneho názoru súdov (senátov), ku ktorej judikátúre je dovolací súd povinný prihliadať aj v rámci hierarchie judikatúry, pravda za predpokladu, že nedošlo k prípadu odlišného skutkového stavu alebo zmeneného právneho rámca; medzi judikátúrne „nadriadené“ súdy patrí predovšetkým ústavný súd a veľký senát najvyššieho súdu podľa ustanovenia § 48 C.s.p.

11. Konkludujúc, ak má platiť ústavný princíp právnej istoty (čl. 1 ods. 1 ústavy) a precedenčná povaha meritórneho rozhodnutia najvyššieho súdu z 1. júla 2014, sp. zn. 3 Sžo 48/2013, tak aj toto rozhodnutie odvolacieho senátu v konkrétnej veci je záväzné nielen pre podobné prípady riešené v budúcnosti, ale aj pre najvyšší súd samotný, a to až do okamihu, pokiaľ nebude aktivizovať postup podľa § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch. Bez tohto postupu by uvedená situácia nemala nastať práve z titulu jurisdikčnej imunity každého súdneho rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorá znamená, že rozhodnutia súdov môžu byť menené (zrušené) len prostredníctvom právom predvídaných opravných prostriedkov, ktorým nie je nová žaloba o neplatnosť prevodu akcií uplatnená v tomto konaní v podstate v rovnakom období, ako bola podaná žaloba o zrušenie uznesenia mestského zastupiteľstva, ktorým sa tento prevod schválil.

12. Dovolací súd súc viazaný dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., ktorý mu neumožňoval rozhodnúť nad jeho rámec, teda aj tak, že najvyšší súd sa má odchýliť od svojej doterajšej rozhodovacej praxe, zotrval na rozhodnutom. Ak chcel žalobca preklenúť tento stav, mal dôslednejšie zvažovať, aký dovolací dôvod pre napadnutie rozhodnutia odvolacieho súdu v dovolaní uvedie a tento dôvod odôvodniť tak, aby presvedčil dovolací súd o potrebe zmeny judikatúry.

13. Zásada „bdelým patria práva“ je už ustálenou zásadou rozvíjanou v pomeroch moderného právneho štátu, ktorý subjekty právnych vzťahov poníma ako emancipovaných jedincov, ktorí sa musia aktívne pričiniť o to, aby ich práva boli rešpektované a chránené, a nie sa spoliehať na ochranársku ruku paternalistického štátu.

14. Ako obiter dictum dovolací súd uvádza, že ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka bolo do zákona včlenené pri jeho vzniku v roku 1964 a zostalo v nezmenenej podobe do súčasnej doby s jedinou výnimkou, že formulácia „...prieči záujmom spoločnosti“ bola nahradená formuláciou „...prieči dobrým mravom“. Snahou zákonodarcu vtedy bolo obmedziť slobodnú vôľu občanov, a preto dominujúcim kritériom bol tzv. „záujem spoločnosti“, teda v podstate záujem štátu. Citovaná zmena dala tomuto ustanoveniu celkom iný zmysel tým, že uprednostnila dobré mravy, čo je kategória medzilidských vzťahov. Tomu potom treba podriaďiť aj výklad celého posudzovaného zákonného ustanovenia.

15. Záver, že určitý právny úkon je neplatný pre rozpor so zákonom alebo preto, že zákon obchádza, sa musí opierať o rozumný výklad dotknutého zákonného ustanovenia. Nemožno vystačiť iba s gramatickým výkladom tak, ako to v tejto veci prezentuje žalobca. Významnú a rozhodujúcu úlohu zohráva predovšetkým výklad teleologický. A ten dôkladnejšie vyhodnotila miestna samospráva, ktorá je tiež jednou z ústavných hodnôt (čl. 64 a nasl. ústavy), než jednotlivец - žalobca, preto jej nemožno uprieť právo, aby v intenciách prejavenej vôle formou uznesenia mestského zastupiteľstva mesta Senica, ktoré bolo aprobované rozsudkom najvyššieho súdu v konaní pod sp. zn. 3 Sžo 48/2013, konala. Podobne totiž konali aj iné samosprávy, ktoré za obdobných podmienok tiež previedli svoje akcie v BVS, a. s., na žalovaného 2/, či iný subjekt.

16. Zo všetkých uvedených dôvodov bolo dovolanie žalobcu zamietnuté ako neopodstatnené (§ 448 C.s.p.).

17. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal, lebo žalobca v ňom nemal úspech a žalovaným žiadne trovy nevznikli (§ 453 ods. 1 a § 255 ods. 1 a contrario C.s.p.).

18. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.